

ÄRAKIRI
Ärisaladus on välja jäetud

KONKURENTSIAMET
PEADIREKTOR

Otsus

Tallinn

05.10.2007 nr 40-L

Credit Invest OÜ taotluse alusel 18.06.2007.a alanud haldusmenetluse lõpetamine seoses konkurentsiseaduse rikkumise tunnuste puudumisega

1. Haldusmenetluse alustamine

Vastavalt haldusmenetluse seaduse § 35 lg 1 p-le 1 algas seoses Credit Invest OÜ taotluse laekumisega 18.06.2007 Konkurentsiametis haldusmenetlus.

Credit Invest OÜ avaldus käsitleb AS-i SEB Eesti Ühispank teadet mitte sõlmida Credit Invest OÜ-ga klientide autentimis- ega ka pangalingi lepinguid. Credit Invest OÜ avaldusest selgub, et SMS- ja kiirlaene väljastavad hetkel 9 analoogset ettevõtet ja neil kõigil on tehtud pangalingi leping AS-ga SEB Eesti Ühispank. Credit Invest OÜ leiab, et see on diskrimineeriv käitumine ja palub vajadusel teha ettekirjutus AS-le SEB Eesti Ühispank.

2. Haldusmenetluse sisu

Haldusmenetluse eesmärgiks oli analüüsida AS-i SEB Eesti Ühispank tegevust ning vajadusel võtta tarvitusele meetmeid konkurentsi kaitsmiseks juhindudes konkurentsiseaduse (KonkS) §-st 55.

3. Menetlusosalised

Taotluse esitaja:

Credit Invest OÜ

Asukoht: Tulbi 9, 10612 Tallinn

Äriregistri kood: 11344270

Tegevusala: muu laenu andmine, v.a pandimajad

Haldusakti adressaat:

AS SEB Eesti Ühispank

Asukoht: Tornimäe 2, 15010 Tallinn

Äriregistri kood: 10004252

Tegevusala: Eestis litsentseeritud krediidiasutus

4. Faktilised asjaolud

4.1 Teenus

Credit Invest OÜ on SMS- ja kiirlaenude väljastamisele spetsialiseerunud ettevõtja. Laenuaotleja edastab laenu saamiseks laenuaotluse laenuandjale Credit Invest OÜ-le arvutivõrgu kaudu või SMS tekstisõnumiga.

Credit Invest OÜ internetileheküljelt www.creditinvest.ee nähtub, et laene väljastatakse väikestes summas tähtajaga 15 või 30 päeva ilma laenuvõtja maksevõimet kontrollimata. Esimesel korral saab laenata 1000 või 1500 krooni, varasema laenu korrektse tagastamise korral kuni 3000 krooni. Üle 3000 krooniseid laene väljastatakse esialgu ainult VIP klientidele. Credit Invest OÜ laenuoodete tabelist nähtub, et laenu tagasimaksmisel lisandub laenusummale lepingutasu (laenulepingu üldtingimustes on lepingutasu nimetatud laenutasuks, mida laenusaaaja maksab laenuandjale laenuaotluse analüüsi ja laenu väljastamisega seotud toimingute eest), mille suurus oleneb laenusummast ja laenu tagastamise tähtajast. Seega tagasimakse moodustavad laenusumma ja sellele vastav lepingutasu.

Näiteks, 30-päevase tähtajaga 1000-kroonise laenu korral tuleb laenuvõtjal Credit Invest OÜ-le tasuda 1300 krooni, sealhulgas 300 krooni lepingutasu. Seega, tagasimakse on näites kirjeldatud laenu korral võrdne kuuintressiga 30% (aastasest arvestuses 360%).

Credit Invest OÜ kasutab klientide autentimiseks pankade poolt osutatavat klientide elektroonilise autentimise teenust ja samalaadset ID kaardil põhinevat teenust.

AS SEB Eesti Ühispank on paljude näitajate arvestuses suuruselt teine pank Eestis. Sarnaselt teiste pankadega pakub AS SEB Eesti Ühispank tarbijate elektroonilise autentimise teenust.

Seisuga 31.12.06 oli AS-i SEB Eesti Ühispank turuosa eraisikute laenude osas [...] ning eraisikute hoiuste osas [...]. Suurima panga AS-i Hansapank samad turuosad olid vastavalt [...] ning [...].

AS-i SEB Eesti Ühispank poolt väljastatavate väiksemate laenude aastaintressid jäävad üldjuhul vahemikku 14-17% (arvelduslaen, soovilaen). Näiteks pakub AS SEB Eesti Ühispank arvelduslaenu, minimaalse krediidi limiidiga 3000 krooni ja maksimaalseks krediidi limiidiks on laenuaotleja 1-2 kuu netosissetulek, aastaintressiga 17% kasutatud krediidi limiidilt aastas. Arvelduslaenu puhul on kehtestatud laenulepingu sõlmimise tasu 1% limiidist, minimaalselt 100 krooni ja limiiditasu, mis on 1% kogu krediidi limiidist aastas. Arvelduslaenu tähtaeg on 1 aasta, mis pikeneb automaatselt, kui pank või klient ei ole avaldanud soovi lepingut lõpetada.

AS-i SEB Eesti Ühispank krediitkaartide aastaintressid jäävad vahemikku 12-16% kasutatud limiidilt (näit. Magnet krediitkaart). AS SEB Eesti Ühispank lähtub

laenude, s.h ka väikelaenude väljastamisel erinevalt Credit Invest OÜ-st laenuvõtja maksevõimest.

4.2 Credit Invest OÜ seisukoht

Credit Invest OÜ esitas oma seisukohad 18.06.2007 taotluses, millest selgus, et Credit Invest OÜ-le teadaolevalt on selles sektoris turul tegutsemas 9 analoogset ettevõtet, kes väljastavad SMS- ja kiir-laene. Neil kõigil on tehtud pangalingi (klient autoriseerib ennast laenuandja kodulehel läbi panga) leping SEB Eesti Ühispanga, Hansapanga ja Sampo Pangaga, mõnel neist veel ka Nordea Pangaga.

Credit Invest OÜ plaanib oma kodulehel klientide tuvastamiseks, mis on vajalik kelmuste ja petturluse vältimiseks, kasutada eelmainitud autoriseerimisteenust. Kõikide pankadega peale SEB Eesti Ühispanga koostöö sujub. Credit Invest OÜ on teinud juba kulutusi oma kodulehe ülesehitamiseks ja programmeerimisel arvestanud ka SEB Eesti Ühispannaga, kuna teenuse esmakordsel tellimisel pangalt polnud sellega mingeid probleeme.

Credit Invest OÜ ei saa leppida ka asjaoluga, et võrreldes konkureerivate firmadega SEB Eesti Ühispank diskrimineerib Credit Invest OÜ-d ilma igasuguse objektiivse põhjusega, kuna pank ei võimalda talle antud teenust ja teistele SMS laenufirmadele seda võimaldab.

Credit Invest OÜ leiab, et selline vastutustundetu ja diskrimineeriv käitumine ei ole kooskõlas heade tavade ja ärietikaga.

4.3 AS-i SEB Eesti Ühispank seisukoht

AS SEB Eesti Ühispank (edaspidi SEB) esitas oma seisukohad Credit Invest OÜ taotluse suhtes 03.07.2007 kirjas nr 10.3.5-1/15186 ja 07.08.2007 kirjas nr10.3.5-1/15186.

SEB kinnitab, et Credit Invest OÜ väide, nagu oleks pangal kehtivad pangalingi lepingud kõigi turul tegutsevate SMS- ja kiir-laenu pakkuvate ettevõtjatega, ei vasta tõele. SEB-l on kehtivad pangalingi lepingud ainult kolme SMS- ja kiir-laenu väljastajaga.

SEB selgitab tekkinud situatsiooni seoses pangalingi kaupmehelepingu (klientide autentimiseks) sõlmimise /mittesõlmimisega SMS- ja kiir-laenu pakkujaga Credit Invest OÜ alljärgnevalt:

Credit Invest OÜ on pöördunud SEB-i poole taotlusega sõlmida temaga klientide autentimiseks pangalingi kaupmeheleping. SEB tutvustas Credit Invest OÜ-le kui uuele potentsiaalsele lepingupartnerile lepingu tingimusi. Lepingu sõlmimiseni aga ei jõutud, kuna vahepeal võeti SEB-i sisemise korraldusega vastu otsus, mille kohaselt uute SMS- ja kiir-laenu pakkujatega enam pangalingi kaupmehelepinguid ei sõlmita ning kehtivad lepingud püütakse võimalusel üles öelda. SEB nimetab kolm olulisemat põhjust, mis olid aluseks sellise otsuse tegemisel:

- 1) Tegemist on sisuliselt Eesti krediidasutustest laenuandjate ja kogu laenuturu usaldusväärset tugevalt kahjustava tegevusega.
Kuna SMS- ja kiirlaenu pakkuvad ettevõtjad ei allu erinevalt pankadest Finantsinspeksiooni poolt teostatavale riiklikule järelevalvele, siis on nende tegevus kontrollimatu ning üldjuhul ei järgita klientidele laenude väljastamisel pankadele kehtestatud reegleid ja häid tavaid. SMS- ja kiirlaenu pakkujate tegevuse üle täiendava kontrolli ja täiendavate piirangute kehtestamise vajadusele on viidanud nii Finantsinspeksioon kui ka Eesti Pank. Ka SEB ei soovi omalt poolt sellist tegevust soosida.
- 2) Teine põhjus on seotud oma klientide kaitsega.
Riigi poolt reguleerimata SMS- ja kiirlaenude väljastamisega SEB klientidele halveneb nende võime tagasi maksta SEB poolt väljastatud laene ja täita muid kohustusi.
Kuna SMS- ja kiirlaenude pakkujad ei teosta enne laenu väljastamist kliendi olemasolevate kohustuste ja maksevõime kontrolli, siis on väga suur oht, et SMS-laen väljastatakse kliendile, kes juba omab SEB Eesti Ühispanngast võetud kohustust. Seega suurendab SMS-laenu väljastamine SEB Eesti Ühispannga riski väljastatud laenu probleemideta teenindamise osas, kuna laenu väljastamisel ei oldud kliendi maksevõime hindamisel SMS-laenuga arvestatud.
- 3) Turule on ilmunud spetsiaalselt selleks otstarbeks välja töötatud lahendused: ID-kaardi ja Mobiil-ID põhine autentimine.

SEB soovib internetikeskkondade turvalise kasutamise suurendamiseks ajapikku täielikult lõpetada pangalingi kaupmehelepingute sõlmimise kaupmehe klientide autentimiseks.

Asjaolu, et SEB ei soovi tulevikus enam sõlmida pangalingi kaupmehelepinguid SMS- ja kiirlaenu pakkuvate ettevõtjatega, ei riiva SEB-i hinnangul nimetatud ettevõtjate võimalust kaubaturul tegutseda.

SEB on seisukohal, et SMS- ja kiirlaenu pakkujad saavad ka edaspidi oma kliente autentida elektrooniliselt ID-kaardi, Mobiil-ID ja teiste pankade pangalinkide vahendusel, samuti kliendi füüsilise tuvastamise teel laenukontorites. ID-kaardi põhise autentimisega saavutab kaupmees kogu Eesti elanikkonna sihtrühmana.

SEB-i hinnangul ei ole konkurents SMS- ja kiirlaenude valdkonnas tegutsevate ettevõtjate vahel SEB-i tegevusest tulenevalt piiratud, kuna SEB soovib üles öelda ka kolm kehtivat pangalingi kaupmehelepingut SMS- ja kiirlaenu pakkuvate ettevõtjatega.

5. Õiguslik hinnang

Konkurentsiseaduse § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate (edaspidi

asendatavate) kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Credit Invest OÜ on Konkurentsiametile esitatud taotluses silmas pidanud ligipääsu AS-i SEB Eesti Ühispank pangalingi teenusele, mille sisuks on tarbijate elektrooniline autentimine. Seega, käesolevas haldusmenetluses tähtsust omavaks kaubaks on tarbijate elektroonilise autentimise teenus. Lisaks AS-le SEB Eesti Ühispank pakuvad samasisulist teenust veel Hansapank, Nordea Pank ja Sampo Pank. Konkurentsiameti hinnangul asuvad pankade poolt pakutavad tarbijate elektroonilise autentimise teenused samal kaubaturul, sest tegemist on sisult identsete teenustega. Lisaks pankade poolt pakutavale tarbijate elektroonilise autentimise teenusele on SEB Eesti Ühispanga hinnangul kiirlaenusid väljastavatel ettevõtjatel võimalik kasutada ka ID-kaardil ning Mobiil-ID-l põhinevaid tarbijate autentimise lahendusi. Konkurentsiamet tõdeb, et nimetatud lahendused võivad, aga ei pruugi asuda samal kaubaturul pankade poolt pakutavate teenustega ning jätab selle küsimuse otstarbekuse kaalutlusel lahtiseks.

Konkurentsiamet täheldas, et AS-i SEB Eesti Ühispank ja Credit Invest OÜ laenutooted on märkimisväärselt erinevad. AS-i SEB Eesti Ühispank väiksemad laenud on Credit Invest OÜ laenudest märkimisväärselt odavamad, kusjuures arvestuslik aastaintress võib olla kümneid kordi odavam. Näiteks, kui AS-st SEB Eesti Ühispank on võimalik 1000- kroonist laenu saada krediitkaarti kasutades 12-16%-lise aastaintressiga, siis Credit Invest OÜ pakub 1000-kroonilist kuuajalise tähtajaga laenu aastase arvestusliku intressiga 360%. Seega, arvestades laenutoodete märkimisväärselt erinevat hinda, ei ole ratsionaalselt käituval tarbijal vaba valiku korral mõistlikku põhjust Credit Invest OÜ laenutooteid eelistada. Konkurentsiameti hinnangul võib tarbijal olla põhjust otsustada Credit Invest OÜ laenutoote kasuks olukorras, kus tal puudub võimalus eelkõige piisava maksevõime puudumise tõttu AS-st SEB Eesti Ühispank (täiendava) laenu saamiseks. Kuigi Credit Invest OÜ laenutoodete saamine on suhteliselt lihtne ja kiire, ei pruugi see asjaolu olla eraldi võetuna põhjuseks, miks tarbija peaks eelistama Credit Invest OÜ laenutooteid. Ka mitmete AS-i SEB Eesti Ühispank laenutoodete, näiteks krediitkaartide kasutamine on võrreldavalt lihtne ja operatiivne.

Eeltoodust tuleneb, et Credit Invest OÜ ja AS-i SEB Eesti Ühispank laenutooted ei asu samal kaubaturul ning neid kahte ettevõtjat ei saa lugeda konkurentideks laenutoodete pakkumisel. Kummagi ettevõtja laenutooted on suunatud erinevatele sihtgruppidele. Käesoleva seisukoha paikapidavust ei mõjuta asjaolu, et Konkurentsiamet on jätnud laenuturud, millel kumbki ettevõtja tegutseb, otstarbekuse kaalutlusel detailselt määratlemata.

Asjaolust, et AS SEB Eesti Ühispank ja Credit Invest OÜ ei ole laenuturul konkurendid tuleneb loogiliselt, et käesolevas haldusmenetluses uuritaval AS-i SEB Eesti Ühispank tegevus ei ole suunatud konkurentsi kahjustamiseks. Credit Invest OÜ tegevus mõjutab AS-i SEB Eesti Ühispank mitte läbi omavahelise konkureerimise, vaid seeläbi, et Credit Invest OÜ-st laenu võtnud tarbijate maksevõime võib halveneda.

KonKS § 13 lg 1 kohaselt loetakse turgu valitsevat seisundit omavaks ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja

ostjatest. Turgu valitseva seisundi omamist eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevale ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest.

AS SEB Eesti Ühispank ei oma ühelgi käesoleva haldusmenetluse seisukohalt tähtsust omaval kaubaturul ei turuosa ega ka muid tunnuseid, mis viitaksid turgu valitseva seisundi omamise võimalusele. AS-i SEB Eesti Ühispank turuosa eraisikute laenude osas on [...]%, samas kui suurimal pangal Hansapangal on vastav näitaja [...]%. Eraisikute hoiuste osas olid vastavad näitajad [...]% ja [...]%.

Eeltoodu põhjal teeb Konkurentsiamet järelduse, et AS SEB Eesti Ühispank äritegevuse maht on umbes kaks korda väiksem, kui Hansapangal. Hansapanga enam kui kaks korda suurem eraisikute hoiuste maht viitab asjaolule, et Hansapanga poolt pakutava tarbijate elektroonilise autentimise teenuse kaudu on võimalik jõuda umbes kaks korda suurema arvu tarbijateni. Järelikult ei oma AS SEB Eesti Ühispank ka kaubaturu kitsaima võimaliku määratluse (st. üksnes pankade poolt pakutav tarbijate elektroonilise autentimise teenus) juures tarbijate elektroonilise autentimise teenuse pakkumisel turgu valitsevat seisundit, sest suuruselt teine teenusepakkuja ei saa omada turgu valitsevat seisundit.

Vastavalt KonkS § 16 p-le 6 on keelatud ühe või mitme ettevõtja poolt turgu valitseva seisundi otsene või kaudne kuritarvitamine kaubaturul, sealhulgas põhjendamatu keeldumine kauba müümisest või ostmisest.

Eeltoodust ilmnes, et AS SEB Eesti Ühispank ei oma turgu valitsevat seisundit, mistõttu talle ei rakendu KonkS §-st 16 sätestatud piirangud. Järelikult ei ole AS SEB Eesti Ühispank konkurentsiseadust rikkunud ning Konkurentsiamet jätab lahtiseks küsimuse, kuidas kohalduks KonkS § 16 antud olukorras, kui mõnel teenusepakkujal oleks turgu valitsev seisund.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes konkurentsiseaduse § 63⁴ lg 1 p-st 1,

otsustan:

lõpetada AS-i SEB Eesti Ühispank tegevuse suhtes Credit Invest OÜ taotluse alusel 18.06.2007 alustatud haldusmenetlus seoses konkurentsiseaduse rikkumise tunnuste puudumisega AS-i SEB Eesti Ühispank tegevuses.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule 30 päeva jooksul arvates käesoleva otsuse teatavaks tegemisest.

Peeter Tammistu

*Otsuse tekstist välja jäetud ärisaladuseks olev teave on tähistatud märkega [...]. Ärakiri on Konkurentsiameti peadirektori haldusmenetluse lõpetamise 05.10.2007.a otsuse nr 40-L originaaliga samane.
Tallinnas 05.10.2007*

Sirje Pastarus